

Коленда Наталія

к.е.н., доцент

Східноєвропейський національний
університет імені Лесі Українки

м. Луцьк

СОЦІАЛЬНИЙ ПОТЕНЦІАЛ: РІВНІ ФОРМУВАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ

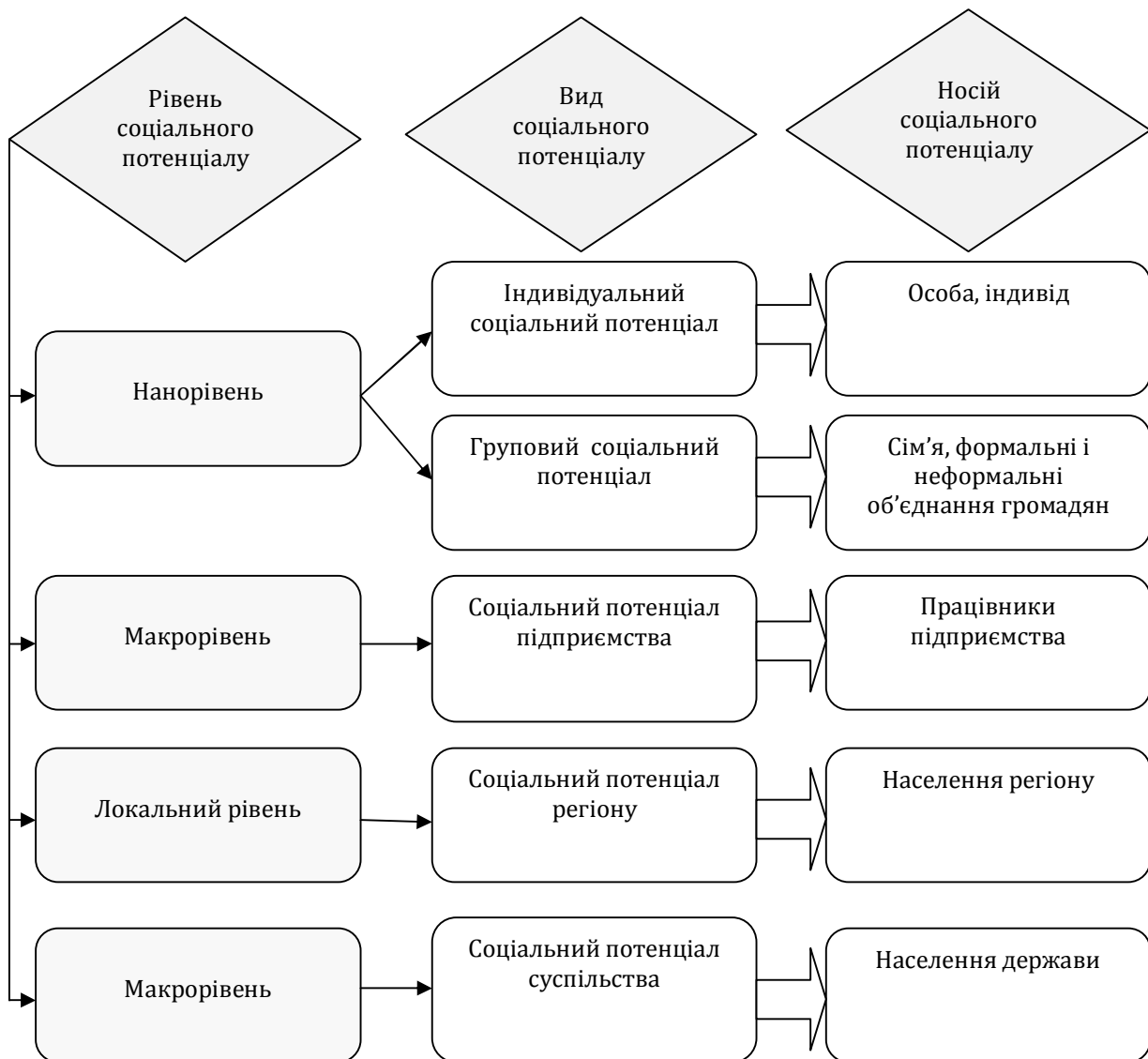
Соціальний потенціал є складною соціально-економічною категорією, вивченню якої на сьогодні приділено досить мало уваги. Крім того, складність дослідження обумовлюється тим, що соціальний потенціал можна розглядати як утворення, яке формується на різних рівнях, змінюючи при цьому своє змістове наповнення та структуру.

У зв'язку з цим першочергово зробимо спробу визначити рівні соціального потенціалу. На основі емпіричного дослідження й зроблених узагальнень визначимо основні ознаки та характерні особливості соціального потенціалу на кожному рівні його формування, запропонуємо їх авторське тлумачення.

Опрацювання джерел наукової інформації показало, що питання дослідження складових соціального потенціалу висвітлювали такі українські та зарубіжні вчені як Панкова Л.І. [1], Штирбул С.А. [2], Полякова Е.І., Степанова І.С. [3], Уткін Е.А., Іванов В.Н., Скляр Е.Н., Зверкович І.О. [4] та ін. Проте науковцями були проведені дослідження, які на жаль, не мають системного характеру, тобто окремі вчені вивчали соціальний потенціал особистості, інші – підприємства, ще одні – суспільства. Спробу узагальнити вивчення соціального потенціалу зробила Штирбул С.А. Вона у своїй дисертаційній роботі виділила рівні соціального потенціалу, його суб'єкти та функції. Зокрема науковцем було визначено, що соціальний потенціал діє на чотирьох рівнях: нано-, мікро-, макро- и метарівні. При цьому суб'єктами соціального потенціалу відповідно до рівнів є:

- на нанорівні суб'єктом соціального потенціалу є сім'я;
- на мікрорівні – працівники, безробітні, малий, середній і великий бізнес;
- на макрорівні – держава і частково великий бізнес (транснаціональні корпорації), громадянське суспільство;
- на метарівні – громадянське суспільство загалом [2].

На основі узагальнення та результатів аналітичного дослідження ми не можемо погодитися із таким підходом науковця щодо виділення рівнів та суб'єктів соціального потенціалу. А тому робимо спробу розробки авторського підходу до виділення рівнів та носіїв соціального потенціалу. Зокрема пропонуємо виділити нанорівень, мікро-, локальний та макрорівень формування соціального потенціалу. Відповідно до виділених рівнів основними видами соціального потенціалу будуть (рис. 1):

Рис. 1. Рівні формування соціального потенціалу

- індивідуальний соціальний потенціал;
- груповий соціальний потенціал;
- соціальний потенціал підприємства;
- соціальний потенціал регіону;
- соціальний потенціал суспільства.

Тепер пропонуємо більш детально розглянути кожен вид соціального потенціалу.

Індивідуальний соціальний потенціал – це складна категорія, яка відображає можливості особистості задовольняти свої потреби та досягати поставленої мети.

Груповий соціальний потенціал можемо визначити як можливості групи людей діяти та досягати спільної мети, які формуються у процесі соціалізації та налагодження стійких суспільних відносин і спрямовані на отримання синергетичного ефекту.

Під соціальним потенціалом підприємства пропонуємо розуміти

можливості окремих працівників та колективу загалом щодо досягнення місії, стратегічних цілей діяльності підприємства і задоволення власних потреб, які формуються та реалізуються у процесі налагодження соціальних зв'язків і забезпечують соціальний розвиток особистості.

Соціальний потенціал регіону трактуємо як можливості елементів, які безпосередньо визначають соціальну активність населення цього регіону та рівень його соціальної захищеності, використання яких націлене на досягнення соціальної мети розвитку адміністративного утворення, тобто забезпечення найбільш сприятливих умов життєдіяльності населення а також розширене відтворення людини як особистості і як продуктивної сили, які формуються із потенціалів окремих осіб та відповідних передумов, що в поєднанні дають нове утворення, та здатні за рахунок соціальних відносин, зв'язків, мереж, процесів забезпечити синергетичний ефект.

Соціальний потенціал суспільства розглядаємо як суспільні можливості забезпечення відповідного рівня соціальної безпеки населення та держави загалом, які формуються та реалізуються у процесі налагодження соціальних відносин, зв'язків та мереж і визначають соціальну активність та рівень соціальної захищеності населення.

Отже, виділення рівнів формування та реалізації соціального потенціалу дозволить більш детально вивчити саме поняття, що, у свою чергу, робить економічні знання більш конструктивними і глибокими. Крім того, на основі узагальнення напрацювань вітчизняних та зарубіжних науковців та їх критичного аналізу сформовано авторський підхід до виділення рівнів соціального потенціалу, який, на відміну від існуючих, враховує всі аспекти, що робить його більш повним, а, відповідно, сприяє ширшому пізнанню дефініції.

Список використаних джерел

1. Панкова Л. І. Ефективність управління соціальним потенціалом підприємства [Текст] / Л. І. Панкова // Особливості регулювання в державному секторі економіки : зб. наук. праць Донецького держ. ун-ту управління. — Донецьк : ДонДУУ, 2006. — Т. VII, вип. 73. — (Серія «Економіка»). — С. 119—123.

2. Штырбул С. А. Социальный капитал и социальный потенциал: субъекты и функции : автореф. дис. ...канд. экон. наук / С. А. Штырбул. — М. : МГУ, 2010. — 27 с.

3. Полякова Е. І. Управління посиленням економічної безпеки підприємства за функціональною складовою – соціальний потенціал [Текст] / Е. І. Полякова // Наукові праці ДОННТУ. Серія економічна. — 2008. — Випуск 33. — С. 23—27.

4. Уткин Э. А. Основы мотивационного менеджмента [Текст] / Э. А. Уткин. — М. : ЭКМОС, 2000. — 352 с.

